

KIHNU LEHT

VÄLJAANDJA KIHNU VALLAVALITSUS

detsember 2024 nr 10 (271)

Jõolumies ei küsi luba,
lumõtävegä poeb tuba.
Trambib jalgu juba tuaes,
pärist järge jäeb sest luaes.

Arvab, et ond põhjanaba.
Uehkab lapsi, tulgõ aga!
Siva saelma lugõma või
suatõ tukast sugõda!

Kõik siädn ennäst jorosõ,
läin mõnõl mokad torosõ.
Sulab siidä jõulumehel
jagab paekka tervel perel.

Jõolurahu kõikõlõ Kihnu valla puõlt!

Head kihnlased

Käes on adventiaeg, jõulud koputavad uksele ning aastaring on jälle täis saamas. Loodan, et kõik teie 2024. aastaks püstitatud eesmärgid on saavutatud või need on saanud reaalsemaks.

Oktoobrikuu lehes kirjutasin erinevate projektide toetuste taotlustest, mis on positiivse otsuse saanud. Täna on reaalsus, et Kihnu Kooli rekonstrueerimiseks on valminud põhiprojekt, millele otsitakse ekspertiisi tegijat.

Reaalsuseks on saanud ka uus sotsiaal-

sõiduk, mis on kasutajate poolt positiivset tagasisidet saanud. Ka Tervisekeskuse kanalisatsioonisüsteemi saime biopuhasti rajamisega toimima.

Käega katsutavamaks hakkab saama ka see, et Kihnu jäätejaam saab 2025. aasta jaanuarist-veebruari parematel tingimustel vastu võtta tekstiiljäätmepuhasti, elektroonikajäätmepuhasti, vanu rehve ning eterniiti. Liigume edasi ka teenusmaja projekteerimise suunas.

Tahan siinkohal tänada kogu meeskonda, kes on aidanud ideedel reaalsu-

seks saada ning kes on toetanud püstitatud eesmärkide suunas liikumist, aga ka teinekord mind maa peale tagasi toonud. Aitäh!

Hea lugeja, soovin sulle rahulikku adventiaega, särasilmset jõuluootust, ilusat aastavahetust ning kõikide eesmärkide ja soovide täitumist uueks aastaks.

Egon Vohu,
vallavanem

Sitsijakid raamatukaante vahel

Novembri alguses nägi Saara Kirjastuses trükivalgust uus raamat "Saarte sitsijakid".

Raamatu idee hakkas idanema aastal 2021, kui Aivi Tamm käis Kihnus oma magistriritöö jaoks sitsijakke uurimas.

Magistriritöö on teaduslik uurimus, mis ei sisalda nõuandeid jakkide õmblemiseks, nii küpses mõte teemaga edasi tegeleda ning panna kokku praktiline käsiraamat.

Raamatu autorid Aivi Tamm, Merli Mänd ja Anu Pink panid lisaks sitsijakkide ajaloolisele ülevaatele kaante vahele nelja saare - Kihnu, Vormsi, Saaremaa ja Muhu - sitsijakkide lõiked nii naistele kui tüdrukutele jakkide õmblemiseks.

Lõiked on konstrueeritud vanade jakkide eeskujul. Raamat on mõeldud kõigile rahvarõiva- ja muidu õmblemishuvilistele, kes soovivad endale ise sitsijakki õmmelda. Õmblejat abistavad põhjalikud tööjuhised ja -joonised.

Iga saare peatükis astuvad modellidena üles ka vastava saare naised ja neiud, kes sitsijakki uhkusega koos oma rahvariietega demonstreerivad.

Kihnu sitsijakki kannavad raamatu lehtedel Noodi Mirjam, Uue-Kuraga Mari ja Uus-talu Talvi.

Raamatu autorid on süda-

mest tänulikud kõikidele kihnlastele, kes raamatu valmimisele kaasa aitasid.

Kihnus saab raamatut osta Kihnu muuseumist.

Nõel näppu ja uus sitsijakk selga!

Raamatu autorid

Pöörane teekond lõppes

◆ Aasta lõpp on alati hea aeg kokkuvõtete tegemiseks, aastale tagasi mõtlemiseks, on uute plaanide ja sihtide seadmise aeg...

Olles juba ligi aasta oma mõtetega uute soovide ja ideede juures, võtsin ma mitmete kokkulangemiste tõttu novembri alguses vastu lõpliku otsuse ning lahkusin SA Kihnu Kultuuriruumi juhataja ametikohalt.

Ligi 10 aastat pöörast teekonda sihtsatuse erinevates ametites koos rõõmude ja muredega, koos imeliste inimestega on minu soovil saanud ühe etapi lõpuks ja ka uue alguseks.

Sooviksin kogu südamest tänada kõiki inimesi, ettevõtteid, koostööpartnereid nii Kihnust kui mandrilt, kellega on mul olnud rõõm kõik need aastad erinevat viisi koostööd teha. Olete imelised!

Enim tahan tänada Marit ja Avet, kellega koos moodustasime imelise terviku ning teineteist utsitades said mõtetest ja ideedest toredate teod.

Täna ka meie imelist Metsamaa kollektiivi – aitäh Helle, Galina, Eveli ja kõik teised abilised, kes meid abistama sattusid :) ning Kihnu Kultuuriruumi nõukogu. Aitäh teile!

Asendamatu inimesi ei ole olemas ning soovin kogu südamest edu SA Kihnu Kultuuriruumile ja uutele tegijatele! Ikka edasi!

Lugupeetud kihnlased, teile soovin rohkem headust, südamlikkust, rõõmu ja mõistmist, vähem õelust ja kadedust.

Imelist jõuluootust kõigile!
Võsu Marju

Varajased pühad Metsamaal

6.-8. detsembril toimus Metsamaal pärimuslaager "Kihnu jõulukombed".

Pühad Kihnus on teatavasti ülejäänud Eesti ja muu maailmaga võrreldes üsnagi eripärased.

Proovisime üheskoos tabada pärimuslike jõulupühade meeolu ja õppisime nii kiriku kui *latsis käimise* "etiketti", tegime koos süüa, tõime ja kaunistasime jõulupuu. II advendil käisime muuseumis jõluheiteid ja -pürgasid meisterdamas.

Suur tänu kõigile osalejatele ja läbiviijatele, oli hoogne ja asjalik pühadehõnguline nädalavahetus!

Laagrit toetas Eesti Rahvakultuuri Keskuse toetusprogramm "Kihnu Kultuuriruum". Aitäh!

Kuraga Mari

Uus sotsiaalsõiduk teeb töösõite

Väikesaarte toetusprogrammi 2024. aasta taotlusvoorst toetati Kihnu vallale uue sotsiaalsõiduki soetamist.

Projekti kogueelarve oli 30 250 eurot, millest toetus moodustas 25 712,50 eurot.

Sõiduki soetamiseks viidi läbi hange, mille tulemusena kujunes lõpphinnaks 32 891,80 eurot, seega omafinantseerinu osa veidi suurenes.

Uus sõiduk on juba saarele jõudnud ning teeb Külli juhtimisel oma töösõite.

Ivar Tenson

Kihnu vallavalitsuse
projektijuht/planeerimisspetsialist

REGIONAAL- JA
PÖLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

KIHNU VALLAVALITSUSES

◆ Nõustuti Paju kinnistu (Linaküla) jagamisega neljaks katastriüksuseks: Mägedä, Antsu, Salme, Pajuranna (kõigi sihtotstarve 100% maatulundusmaa) ning kooskõlastati maakorralduskava;

◆ Nõustuti Lehise kinnistu (Linaküla) jagamisega kaheks katastriüksuseks: Lehise ja Ainumäe (sihtotstarve mõlemal 100% maatulundusmaa) ning kooskõlastati maakorralduskava;

◆ Pärnamäe (Linaküla) abihoonele anti ehitusluba;

◆ Tervisekeskuses puudega inimese eluruumi tagamise teenuse hinnaks kehtestati alates 01. jaanuarist 2025 675 (kuus sada seitsekümmend viis) eurot ühes kalendrikuus.

◆ Liikmeõiguste teostajaks MTÜs Saarte Energiaagentuur (SEA) nimetati vallavanem Egon Vohu.

◆ Kihnu Rahvamaja pöranda lihvimise ja lakkimise parimaks pakkumuseks kinnitati Steplon OÜ (11321546) pakkumus maksumusega 5607 eurot ja 36 eurosent (koos käibemaksuga).

◆ Kihnu Rahvamaja juhataja vaba ametikoha täitmiseks korraldatava konkursi läbiviimiseks moodustati ajutine komis-

jon koosseisus:

- Egon Vohu, vallavanem- komisjoni esimees;
- Veera Leas, vallavolikogu esimees;
- Õie Merimaa, Kihnu Kooli direktor;
- Egert Pull, Kihnu Vallavolikogu haridus- ja kultuurikomisjoni esimees;
- Maie Aav, Kihnu Muuseumi juhataja.

◆ Kuulutati välja avalik konkurss Kihnu Rahvamaja juhataja vaba ametikoha täitmiseks. Nõutavate dokumentide laekumise viimaseks päevaks on 16.01.2025.

◆ Kiideti heaks heaks Jaan Vahkeli poolt esitatud hajaasustuse programmi 2023. aasta taotlusvooru aruanne projektile “Veevarustussüsteemi rajamine”;

◆ Kiideti heaks Endel Mätase poolt esitatud hajaasustuse programmi 2023. aasta taotlusvooru aruanne projektile “Kanalisatsioonisüsteemi rajamine”;

◆ Kiideti heaks Jaan Vahkeli poolt esitatud hajaasustuse programmi 2023. aasta taotlusvooru aruanne projektile “Kanalisatsioonisüsteemi rajamine”;

◆ Kiideti heaks August Kösteri poolt esitatud hajaasustuse programmi 2023. aasta taotlusvooru aruanne projektile “Kanali-

satsioonisüsteemi rajamine”;

◆ Elektrilevi OÜ kasuks seati isiklik kasutusõigus vallale kuuluvale kinnisasjale Kihnu kruusamaardla. Kasutusõigus seati elektri maakaabelliini talumiseks;

◆ Kirsipuu (Lemsi küla) igakordse omaniku kasuks seati veeservituut vallale kuuluvale Kaja-Kaalu teele. Servituut seati veetorustiku talumiseks;

◆ Kuulutati välja alla lihthanke piirmäär jääv hange “Kihnu koolimaja renoveerimise ehitusprojektile ekspertiisi tegemine”, eesmärgiks leida Kihnu koolimaja renoveerimise ehitusprojektile ekspertiisi koostaja.

◆ Hankes “Multilift-konteinerite soetamine” parimaks tunnustati OÜ Birger (registrikood 10579797) pakkumine maksumusega 32 650,00 eurot ilma käibemaksuta.

◆ Kihnu Rahvamaja juhataja kohuse täitjaks kinnitati Veera Leas. V. Leas täidab rahvamaja juhataja ülesandeid kuni Kihnu rahvamaja juhataja vaba ametikoha täitmiseks korraldatava konkursi tulemuste kinnitamiseni.

◆ Eraldati ühekordne toetus.

Aeg nimetada oma kandidaadid valla autasudele 2024. aastal tehtu eest

Juba 18 aastat tunnustavad vallavolikogu ja vallavalitsus nii kihnlasi kui ka Kihnu le headtegevaid kodanikke autasudega (*autasu saanud on võimalik meelde tuletada, vaadates valla kodulehel: kontaktid ja juhtimine- vallavalitsus- vald tunnustab või link <https://kihnu.ee/kontaktid1>*).

Kihnu valla autasud on Kihnu valla aukodaniku aunimetust, „Aasta tegu“ nimetus, elutöö preemia ja vallavalitsuse tänukiri.

Valla autasude andmise taotlusi on õigus esitada volikogu liikmetel, vallavalitsusel, vallas tegutsevatel juriidilistel isikutel ja Kihnu valla elanikel.

Kirjalik ettepanek, milles peavad sisalduma ettepaneku tegija nimi, aadress või asukoht ja sidevahendite numbrid, autasustamiseks esitatava isiku nimi või ettevõtmine ning teenete kirjeldus, ettepaneku tegemise kuupäev ja ettepaneku esitaja allkiri, ootame kuni **31. jaanuarini 2025**.

Ettepaneku võib vallavalit-

susele edastada nii elektroonselt kui paberkandjal. Plank on saadaval valla veebilehel ja kui Sul endal printimise võimalus puudub, küsi vallamajast

Kutsume kõiki üles nimetama oma kandidaate igale valla autasule!

Ole hea ja mõtle,

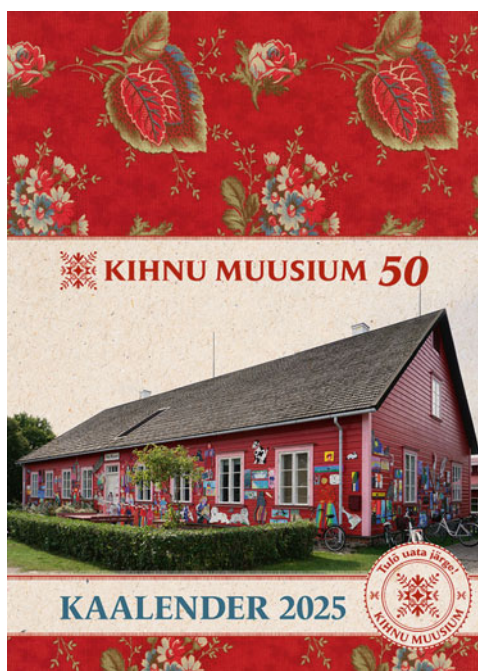
▪ Kes on see isik, kes vääriks **Kihnu valla aukodaniku** aunimetust vallale osutatud väljapaistvate teenete eest?

▪ Milline Kihnus aset leidnud või Kihnuga seotud ettevõtmine, mis 2024. aastal on Kihnu vallale või kihnlastele olnud olulise tähtsusega ja väärrib nimetust „**Aasta tegu**“.

▪ Kellele kihnlastest kuulub Sinu arvates eriline austusavaldus Kihnu vallale elutööna osutatud väljapaistvate teenete eest, ehk **Elutöö preemia**.

▪ Kes vääriksid (*nii juriidilised kui füüsilised isikud*) 2024. aastal kordasaadetu eest valla poolset tänu – **valla tänukiri**.

Kihnu vallavolikogu ja vallavalitsus

Ka seekord on vallavalitsuse poolt igas postkastis kingiks *Kihnu kaalender*

KIHNU VALLA AUTASUDE ANDMISE ETTEPANEK 2024. aasta eest

Ettepaneku tegija
(Ees- ja perekonnanimi)

Aadress

Telefoni number

Kihnu valla aukodaniku aunimetust antakse füüsilisele isikule erilise auavaldusena Kihnu vallale osutatud väljapaistvate teenete eest

Teen ettepaneku nimetada **Kihnu valla aukodanikuks**

.....
(Autasu saaja ees- ja perekonnanimi)

kuna,
(autasu saaja tegevusala ja teenete kirjeldus, põhjenda, miks tema peaks saama valla aukodanikuks)

„**Aasta tegu**“ nimetus antakse Kihnus aset leidnud või Kihnuga seotud ettevõtmisele, mis 2024. aastal on Kihnu vallale või kihnlastele olnud olulise tähtsusega.

Teen ettepaneku nimetada „**Aasta tegu**“ nimetusega

.....
(ettevõtmise nimetus)

kuna,
(põhjendus, miks just see ettevõtmine väärrib sel aastal „Aasta tegu“ nimetust)

Elutöö preemia antakse aastas ühele Kihnu elanikule erilise auavaldusena Kihnu vallale elutööna osutatud väljapaistvate teenete eest.

Teen ettepaneku nimetada **Elutöö preemia** saajaks

.....
(Autasu saaja ees- ja perekonnanimi)

kuna,
(autasu saaja tegevusala ja teenete kirjeldus, põhjenda, miks tema peaks selle saama)

Vallavalitsuse tänukiri antakse vallapoolse tänuavaldusena füüsilistele ja juriidilistele isikutele.

Teen ettepaneku nimetada **vallavalitsuse tänukirja saaja(te)ks**

1)

(Autasu saaja ees- ja perekonnanimi)

kuna,

(autasu saaja tegevusala ja teenete kirjeldus, põhjenda, miks tema peaks selle saama)

Teen ettepaneku nimetada **vallavalitsuse tänukirja saaja(te)ks**

2)

(Autasu saaja ees- ja perekonnanimi)

kuna,

(autasu saaja tegevusala ja teenete kirjeldus, põhjenda, miks tema peaks selle saama)

Teen ettepaneku nimetada **vallavalitsuse tänukirja saaja(te)ks**

3)

(Autasu saaja ees- ja perekonnanimi)

kuna,

(autasu saaja tegevusala ja teenete kirjeldus, põhjenda, miks tema peaks selle saama)

Ettepaneku tegemise kuupäev

Ettepaneku tegija allkiri

Ettepanek peab Kihnu Vallavalitsusele olema laekunud hiljemalt 31. jaanuariks 2025.

Kivilaevade saar Kihnu

Ago Rullingo

Enamiku Kihnu laevadega võrreldes oli üsna suur ka kihnlaste 1927 Tõstamaa rannas ehitatud kaljas **Neptun** (96,53 brt).

Selle omanikeks olid Allika Gustav ja Mardi Jaan Köster, Turu küla Ärma talu Mihkel Karjam (*1876), Lemsi küla Jaani Jaan Vidrik (*1871) ning Rootsiküla Kuraga talu Johan (*1868) ja Nikolai Vesik (*1898). Laeva ehitusmeister oli Enn Vahkel. 1937 paigaldati laevale mootor ja laev sai uue nime **Kodu**. Nagu Rein ja Klara, sõitis ka see laev peamiselt Soome ja Taani sadamate vahet.

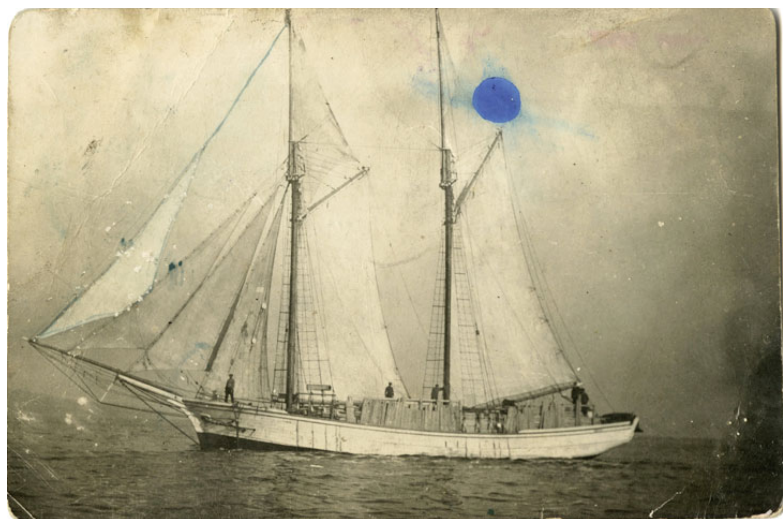
1930-ndail laevaehitus vähesel määral jätkus, rohkem neid osteti, nii Vormsilt, Hiiu- ja Saaremaalt ja Soomest. Theodor Saare järgi oli 1935 Kihnus ehitatud neli laeva, kuid laevaregistritest neid ei leia, seega olid need üsna väikesed alused. Samal aastal müüsid kihnlased aga 8 purjekat, mis samuti olid alla 19 brutoregistertonna mahutavusega purjelaevad. 1935 laevaregistrist leiab kihnlaste nimel 13 üle 19 brutoregistertonna mahutavusega laeva. 1934 Pärnu Päevalehe järgi oli kihnlastel aga 30 purjelaeva, seega oli endiselt enam kui pooled

nende laevadest saarele oma sed väikesed kivilaevad. Siiski hakkas purjelaevade ehitamise hoog siingi 1930-ndate teisel poolel raugema. Siiski on veel 1942 alustatud 3-mastilise purjelaeva ehitust, mis aga kiiresti muutunud olude tõttu jäi pooleli. Seda siis ajal, mil teistes Eesti randades oli purjelaevade ehitus jäänud juba minevikku.

1920-ndail hakati purjelaevu varustama ka mootoriga, mõned ehitatigi kohe mootorpurjekana. Juba 1924 oli Jaan Oad koos Juhan Vesikuga ehitanud väikse 1-mastilise mootorpurjeka **Veelind**, mille 1936 lõhkus jää Manija all talvekoriteris.

Teistest Kihnus ehitatud väikstest mootoriga purjekatest võib veel nimetada **Valku** (8,7 brt) ja kaupmees Nikolai Pulli **Mikku** (12,43 brt), mida kasutati kaubaveoks Pärnust. 1937 ehitati sumplaev **Võitja** (14,5 brt), mis tegeles kalurilt eluskala kokkuostuga ning selle toimetamisega Saksamaale ja Rootsi. Eelpool on juba nimetatud mootorite paigaldamist suurematele purjelaevadele Rein ja Neptun ning 1935 kevadel Rootsist ostetud mootorpurjekat Klara.

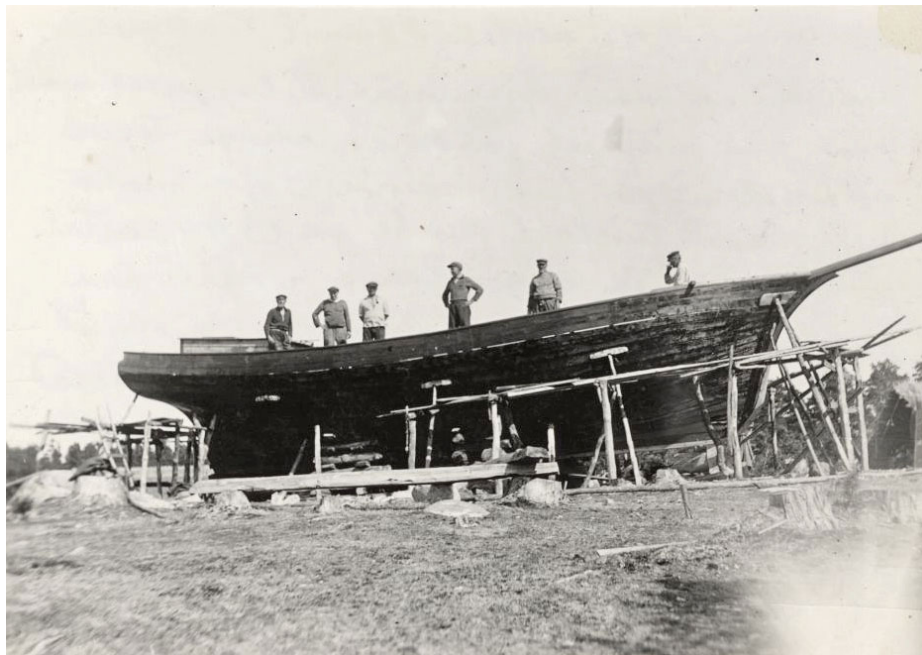
Uued võimalused allesjäänud Kihnu kivilaevadele avanesid siis, kui 1933 Pärnus

Purjelaev Neptun (96,53 brt) teel laualadungiga Åhrusi 1929. Eesti Meremuuseumi kogu, MMF 1616/45

Enn Vahkel. 1947. Eesti Meremuuseumi kogu, MMF 1437/1

Purjelaeva Linnu ehitus. Eesti Meremuuseumi kogu, MMF 244/4

algas ulatuslikum tänavate sillutamine. Sillutuskivide veoga olid nüüd tegevuses peaaegu kõik Kihnu laevad. Seda teenistust jätkus tõusude mõõnudega 1940-ni.

1930-ndate teisel poolel näib kihnlaste väikestest laevadest koosnev kivilaevastik olnud vähenenud. Seda märgib ka 1938 Pärnu Päevaleht, nimetades nende laevade arvuks kord 10, kord 15 laeva.

1938 laevaregistri järgi oli kihnlaste valduses veel 5 üle 20 brutoregistertoni mahutavusega laeva, neist suuremad mootorpurjekad Rein (195,92 brt) ja Kodu (ex Neptun, 96,53 brt) ja purjelaevad Alide (51,94 brt), Manni (45,22 brt) ja Viru (ex Hemland, 63,37 brt) millele lisandusid registrisse kandmata väiksemad kivilaevad. Siiski olid kihnlaste laevad sel aastal külastanud Pärnut 257 korda ja toonud sadamasse 3210 kuupmeetrit sillutus- ja ehituskive ning teeninud selle tööga umbes 12 000 krooni.¹¹

Kivide järgi oli nõudlust mujalgi. Nii on vähemal määral kive veetud ka Tallinna ja Haapsallu. Tallinnasse kivide vedu ei peetud aga pika tee-

konna tõttu siiski tasuvaks. Kive on viidud ka Riiga. Kuid kihnlaste väikeste laevade veosed ei piirdunud üksnes kividega, oma osa oli nüüdki küttepuude veol, lisaks muidki veoseid.

Suuremad laevad nagu Rein ja Kodu seilasid muidugi Läänemeresel, peamiselt metsamaterjaliga Soome ja Taani sadamate vahel.

1939. aastal vajati Pärnus uue pangahoone ehitamiseks kvaliteetset ehituskruusa. Kihnlased olid samal ajal avastanud saare põhjaosas kolme kilomeetri pikkusel Kakra säärel selle suured varud. Nüüd lepiti pangaga kokku 1500 kuupmeetri kruusavedu Pärnusse. Kruusa tellijateks sai ka Pärnu linn ja sadam ning teisedki ehitajad. Jälle osutusid otstarbekaks just väikesed kivilaevad, sest suurte laevadega ei oleks see olnud mõeldav. Kihnlaste kruusavedu kajastas ka selleaegne Pärnu Päevaleht nimetades, et enam kui kümme purjekat ja mitu mootorlaeva sõidavad pidevalt kõrgete kruusakoomatega Kihnu saare ja Pärnu vahet. Kantmeetri eest maksti 5-6 krooni. Olene-

valt laeva suuruselt võidi teenida kuni 100 krooni ühe reisi.¹²

Kihnus ehitatud laevade ehitusmeistrid olid oma saare mehed. Oma oskused olid nad omandanud peamiselt Häädemeestel saarlastest laevaehitajatelt. Laevade ehitusmaterjal tuli enamasti osta mandrilt, mistõttu mõned suuremad laevad on ehitatud ka Tõstamaa rannas.

Vanema põlve tuntuim laevaehitaja oli **Tanil Laasen** (1851-1919), kelle juhatusel oli ehitatud suurimad kihnlastele kuulunud laevad - 1901 Kihnus ehitatud 2-mastiline kaljas **Makarius** (114,15 brt) ja 1903 Seli rannas veesatud 3-mastiline kuunar **Margareta** (183,62 brt). Nende kõrval oli veel hulk väiksemaid nagu 2-mastiline kaljas **Elisabeth** (1891, 24,35 brt), 1-mastiline jaht **Jakob** (1911, 21,79 brt), kaljas **Isak** (1913, 31,38 brt) ning J. Türki 1-mastiline jaht **Regina** (1913, 27,54 brt). Seli rannas oli ta ehitanud 1907 veesatud 2-mastilise kuunari **Delp-hin** (64,8 brt) ja Tahkurannas 2-mastilise kaljase **Aktiv** (1898, 87,84 brt).

¹² Esna, O. 2018

Järgmise põlvkonna Kihnu tuntuim laevaehitaja oli Järsu-mäe **Enn Vahkel** (1870-1953), kes pärimuse kohaselt ehitas elu jooksul 69 laeva, neist 26 Kihnus. Üks suuremaid neist oli 1903 veesatud 2-mastiline kaljas **Petrus** (94,92 brt). 1913 oli ehitatud **Alide** (51,9 brt), mille pikkust 18,6, laiust 6,6 ja sügavust 1,86 meetrit. Selle omanikeks olid Mihkel Karjam ning Jaan ja Reet Köster.

1938 jäi laev Triigi sadama juures talvekorterisse. Järgmisel kevadel Soela väinas liikuma hakanud jää viis aga laeva Triigi sadama lähedal kaldale. Siiski õnnestus alus lõpuks uuesti vee peale saada ja oli merekõlblik veel 1940-ndail.

1915 valmis kaljas **Valgus** (28,35 brt), 1925 kaljas **Velli** (69,61 brt). 1927 ehitas ta Tõstamaa rannas suhteliselt suure kaljase **Neptun** (94 brt), millel oli pikkust 24,2, laiust 7,8 ja sügavust 2,3 meetrit. Neptun leidis tööd metsaveoga, hiljem varustati laev ka mootoriga ja sai uue nime Kodu.

Vahkel ei ehitanud ainult kihnlaste laevu, ta käis neid ehitamas mujalgi. 1902 ehitas ta Uulu rannas 2-mastilise

¹¹ Esna, O. 2018

kaljase **Kaupo** (80,45 brt), mis oli suurim sealses rannas ehitatud purjelaev. Hiljemgi, 1922 on ta Orajöel ehitatud Daniel Veidele kaljase **Valve** (24,49 brt) ja 1932 Saaremaal hiidlaste tellimusena kaljase **Aita** (38,18 brt).

1936 ehitas ta Pärnu Nahksilla ääres linnale väiksema mootorpurjeka, mis algul sai nime Uku, hiljem aga **Merihärg** (28,11 brt). Laeva veeskamine leidis tähelepanu ka tollases kohalikus ajakirjanduses, kuna hakkas mudaraviljat varustama Saulepi rannast toodava ravimudaga. Oma viimase purjelaeva **Linnu** ehitas ta veel 1940. 1942 alustati tema käe all veel suure 3-mastilise mootorpurjeka ehitust, mis jäi aga muutunud olude tõttu lõpetamata.

Muidugi oli saarel laevameistreid mitmeid teisigi. Üks neist oli Lemsi küla Jaani **Jaan Lamend** (1862-1917), kes ehitas hulk laevu nii Kihnus kui mandril. Tema ehitatud laevadest saab nimetada 1906 veesatud **Nikolaid** (41,56 brt), 1908 ehitatud 1-mastilist jahuti **Kuragi** (24,43 brt) ja 1914 ehitatud **Mikat** (49,48 brt). Sääre küla Pärdi-Jaagu **Jaan Kott** (1865-1939) on ehitatud 1921 kaljase **Diana** (26,92 brt) ja 1926 kaljase **Manni** (45,22 brt).

Kihnu saar torkab silma oma väikeste alla 20 brutoregister-tonni mahutavusega kivilae-

vade arvukuse poolest. Kaugesõidupurjekate ehitamist siin peale ühe erandi ei jõutudki. See oli Tõstamaa rannas 1903 veesatud 3-mastiline kuunar Margareta (183,62 brt).

Suurimaks Kihnu saare pinnal ehitatud purjelaevaks jäi 1901 ehitatud Makarius (114,15 brt). Erinevused Häädemeeste ja Orajõe laevanduse ja Kihnu oma arengus on selgelt nähtavad.

Nii oli Häädemeeste ja Orajõe laevaehitus juba 1860-1870-ndaist alates orienteeritud suurel määral suure mahutavusega kaugesõidupurjekate ehitamisele.

Enne Esimest maailmasõda oli Häädemeestel veesatud vähemalt 64 ja Orajöel 77 üle 100 brutoregister-tonni mahutavusega purjelaeva ja neist hulk sellest ka märksa suuremaid.

Kihnu areng oli aga märksa alalhoidlikum, siin jääd väikesemahuliste, kuid märkimisväärselt arvukate laevade juurde. Kindlasti olid selles oluliseks teguriks rahalised võimalused, aga ilmselt ka teadmine, et kuigi suured laevad võimaldasid suuri kasumeid, kaanesid suurtel meredel nende hukuga ka suured rahalised kahjud.

Kihnus oli üldine, et väikesedki laevad ehitati tavaliselt kahe kuni viie osaniku ettevõtmisel. Iseloomulik Kihnu-

le oli ka see, et erinevalt Häädemeeste-Heinaste vahelisest rannast puudus siin laevaomanike-reederite kiht. Kihnu laevade omanikud-osanikud olid ka ise aktiivselt merd sõitvad mehed. Igapäevaselt meresõidust elatist saava tööjõulise elanikkonna osakaal oli siin suurem kui teistes Eesti randades. Samas puudusid siin peale Jaan Uettoa merekooli diplomiga laevajuhiid.

Kuna siinne laevandus oli traditsiooniliselt orienteeritud meresõitjatele lähisadamate vahel, siis vajadust merehaldusega laevajuhtide järele ei tekkinudki.

Kihnu väikestel 20-50 brutoregister-tonni mahutavusega laevade juhtimiseks piisas Heinaste merekooli juures vastavalt kursustel saadud kipritunnistusest.

Väiksematel laevadel vajalikud kipripaberid olnud enne Esimest maailmasõda aga 90 Kihnu mehel.

Lõpetuseks on võimatu jätta nimetamata legendaarset Kihnu Jõnni, **Enn Uuetoad** (1848-1913), kes enne Kihnu Virvet oli vaieldamatult tuntuim kihnlane.

Ta oli tuntuim Eesti „metskapten“, kes laevajuhi diplom oli saanud vastava komisjoni poolt kauaaegse ja avariide ta meresõidu eest. Merekoolis olla ta käinud ainult kolm päeva. Tema eluloos põimuvad faktid hulgaliste rahvasuus levinud legendidega.

Nii sõitnud ta enamasti laevadel, millega teised kaptenid ei julgenud enam merele minna. Vanadusest olnud need laevad mõnikord nii küüru vajunud, et ahtrist võõri ei näinud. Jõnn leidnud, et mida kõveram laev, seda paremini sõidab. Küll olnud ta oma meresõidukogemustega võimeline ette võtma ka paar merereisi üle Atlandi.

Oma meremeheteed oli Enn

Uettoa alustanud madrusena sel ajal Häädemeestel elanud Andres Veide (1832-1889) laevadel.

Häädemeestelt oli ta ostnud ka Veide 1866 ehitatud purjelaeva **Marie**, mille suuruseks on nimetatud nii 25 kui 30 lasti. Nii oli see ligi veerand sajandi vältel suurim kihnlaste valduses olnud alus. Laeva edasine saatuse on teadmata ja järgnevatel aastatel ei leia me Enn Uuetoad ka Kihnu laevaomanike nimekirjadest, seda vähemalt 1883-ni.

Järgnevate aastate teated tema laevade kohta põhinevad rahva seas levinud legendidel. Nimetatakse purjelaeva **Elisabeth**, mis uppunud raualaadungiga Atlandil, teise laeva ajanud ta Indiast punase puu laadungiga tulles Riia muulide taga randa, kolmanda laevaga sõitnud aga Haapsalu lähedal kivi otsa.

Kindlalt on teada, et 1896 oli ta ostnud hilisemalt kontradmiral Johan Pitkalt 1866 Rootsis ehitatud suure 38,7 meetri pikkuse tammepuust parklaeva **Lilly** (ex Meridian, 416 brt), kuid see hukkus 19.-20. sajandi vahetuse paiku Põhjamerele Doggerbanki madalikul.

Kindlamad on teated ka tema sõitjatest hiidlaste laevadel. 1880-ndail on ta olnud tüürimees ja hiljem ka kapten hiidlaste esimesel 1882 ehitatud kaugesõidupurjekal 3-mastilisel kuunaril **Karlos Strygman** (232 brt).

1890 paiku oli ta tüürimees hiidlaste suurel Saksamaalt ostetud parklaeval **Einigeth**, mis tegi sõite Atlandi äärsete sadamate vahel. Seejärel oli ta tüürimeheks veel 1891 ostetud vanemal 1870 ehitatud kuunaril **Scheksna** (305,8 brt).¹³

20. sajandi algul oli Jõnn mingit aega sõitnud veel Kolga tellisevabriku juhataja Boris Mölderil Loksal 1901 ehitatud 2-mastilisel kuunaril **Vera-Irina** (224,31 brt).

Oma elu viimaste aastate

Jaan Kotti 1926 ehitatud kaljase **Manni** (45,22 brt) mudel.
Autor Mihkel Sutt. Eesti Meremuuseumi kogu, MM 2154 Aj mu 1288

¹³ Kõmmus, Jegard. Hiiuamaa Hiiuamaa meremees jutustab. Tartu 2016

meresõidud tegi Enn Uuetoa suurimatel sel ajal eestlastele kuulunud purjelaevadel.

20. sajandi algul olid Kihelkonna ja Vilsandi laevaomanikud eesotsas

Saaremaa suurreeker Jaen Teärega (1854-1925) ostnud mitu suurt, kuid märkimisväärselt vana ja odavat purjelaeva. Need olid 7000 rubla eest Norrast ostetud parklaevad **Cophandel**, **Brödrene** ja **Sagona**, viimased kaks kumbki 9000 rubla eest ja lisaks veel Soomest ostetud **Rock City**, mis maksis 9500 rubla. Tollimaksudest vabanemiseks olid need registreeritud Soome ja Saksamaa laevaregistris.¹⁴ Teistel andmetel oli Cophandel hollandlastelt ostetud vana randa jooksnu laev.

Neil kõigil oli teenistust leidnud ka Enn Uuetoa. Neist Cophandeli pardal on ta koos laevameeskonnaga jäädvustatud ka fotole. Ka 1905 ostetud 1858 ehitatud Brödrene (ca 670 brt või 701 brt) oli enne ostmist sattunud Tallinna lähel avariisse, kuid korrastati ja 1909-1910 palgati Jõnn selle kapteniks. 1910 jäeti Brödrene Taani talvekorterisse ja seejärel müüdi.

1912 asus Jõnn kapteniks Kanadas Quebecis 1868 ehitatud 52,7 meetri pikkusele 786 brutoregistertoni mahutavusega 3-mastilisele barklaevale Rock City. See jäi ka tema viimaseks laevaks. 19.11.1913 hukkus Rock City Taani rannikul Blåvands Huki juures ja maeti Taanis Esbjergis. 1992 maeti tema põrm ümber Kihnu.

Kihnu Jõnni tuntust võimendas hiljem Juhan Smuul oma 1965 avaldatud näidendiga Kihnu Jõnn ehk Metskapten, mida on toodud lavale mitmes lavastuses.

Näidend oli aluseks ka 1971 ekraanile jõudnud mängufilmile Metskapten.

Lõpp

Kadrid santisid rahvamajas ja Kurasel

Fotod: Silvia Soide

¹⁴ Pao, Bruno. Merendus. – Saaremaa. 2. Ajalugu, majandus, kultuur. Tallinn, 2007

Viis asja, millega eaka kodus tuleõnnetust ära hoida

Päästeameti statistika räägib, et eakad kipuvad sattuma tihti õnnetustesse. See tõttu tuleb hästi läbi mõelda, kuidas eaka inimese kodust keskkonda ohutumaks muuta. Selleks on viis erinevat võimalust.

Kõige haavatavamad on (liikumis)puudega või krooniliste haigustega ning üksi elavad eakad.

Alates 2015. aastast on tulekahjudes hukkunud veidi üle 400 inimese ning ligi pooled neist (43%) olid eakad.

Eakate tules hukkumise suurimad põhjused on lahtise tule ja küttesüsteemide hooletu kasutamine, alkoholi joobes suitsetamine, toidu valmistamine ning seda sageli tervislike probleemide ja sotsiaalmajanduslike murede taustal.

Mis võiks olla abiks?

Nutikas andur – suitsu või vingugaasi tuvastava anduri teeb nutikaks see, et annab häirest teada ka lähedasele või turvafirmale.

Mõni nutikas andur on suuteline käivitama ka evakuaatsioonivalguse, mis on oluline suitsusest ruumist kiiresti välja saamiseks.

Pliidivalvur on kasulik abivahend kui söögitegemisel kipub toit pliidile liiga kauaks jääma.

Elektripliidi kohale paigaldatakse andur, mis märkab, kui elektripliit või -ahi jääb koge-mata liiga kauaks sisse ning lülitab selle automaatselt välja.

Oluline on võtta spetsialisti hinnang, kas seda on võimalik paigaldada, sest pliidivalvuri peab paigaldama kvalifitseeritud elektrik.

Kuulmislangusega inimeste häiresüsteem annab ohtudest märku kuulmisvaeguse

Pliidivalvur

või -puudega inimesele.

See muudab signaali vibratsiooniks, valguseks või võimaldab heli veelgi.

Liikumisandur, koduvalvur, häirenupp, videovalve või muu taoline süsteem eaka lähedase kodus, mis kõik saavad olla abiks tuvastamiseks seda, kui eaka inimesega on midagi juhtunud - näiteks kui ta on kukkunud või muidu olukorras, kus ta ei saa endale ise abi kutsuda.

Oluline on, et inimene pikalt üksinda abitusse olukorda ei jääks.

Kaane metallist ämber on küttekoldest välja võetud tuha paigutamiseks täiesti elementaarne.

Alles hiljuti pani üks Põhja-Tallinna elanik kuuma tuha ja söed hoopis kilekotti ning kortermaja koridori kappi. Tulemuseks õnneks vaid suitsu täis trepikoda, aga võinuks minna ka halvemini.

Kahjuks tuleb peaaegu igal

Nutikas andur

aastal ette juhtumeid, kus tuha hooletu käitlemise tõttu on mõni inimene oma elu jätnud.

Kui tunnete muret oma eaka lähedase koduse tuleohutuse pärast, siis võib **tellida päästjatel tasuta kodunõustamise päästeameti ohutusportaalist või helistades riigini telefonil 1247.**

Mõnikord ei ole eakatel inimestel lähedasi, kes neil silma

peal hoiaksid, aga samas ei saa enam päris iseseisvalt hakka-ma ja vajavad sotsiaalhoolekannet. Sellisel juhul tuleks kindlasti kohalikku omavalitsust abivajajast teavitada – meil kõigil on seadusest tulenev kohustus abivajavast inimesest teada anda.

Tuuli Taavet,
päästeameti ennetustöö
osakonna ekspert

KIHNU VALLAVALITSUS KUULUTAB VÄLJA KONKURSI KIHNU RAHVAMAJA JUHATAJA

VABA AMETIKOHA TÄITMISEKS

Töökoha eesmärk on valla kultuuri- ja sporditegevuse arendamine ning vaba aja veetmise ja spordiga tegelemise võimaluste laiendamine ja parandamine ning tegevustega seotud taristu haldamine. Rahvamaja juhataja nõu ja abiga tegutsevad taidluskollektiivid, huviringid, kodanikualgatuse korras kultuuri- vmt valdkonnas tegutsevad ühendused. Juhataja hoiab end iseseisvalt kursis oma valdkonda reguleerivate õigusaktidega ning täidab neid oma tööülesannete piires täpselt ja kohusetundlikult.

Ootused kandidaadile:

- Kultuuri valdkonnas töötamise ning juhtimiskogemus;
- Vähemalt keskharidus või erialane haridus (võib olla omandamisel);
- Hea algatusvõime ja projektide elluviimise oskus;
- Väga hea suhtlemisoskus ja selge eneseväljendusoskus;
- Kohusetunne ja tahe meeskonnatöös;
- Hea kohanemisvõime ja pingetaluvus;
- Valmisolek teha tööd ka õhtuti ja nädalavahetustel (üritused, väljasõidud, laagrid jmt);
- B-kategooria juhilubade olemasolu;
- Tööle asumise aeg esimesel võimalusel;

Pakume:

- Mitmekülgseid eneseteostamise võimalusi;
- Kaunist ja omanäolist elukeskkonda;
- Töötasu 1400 EUR;
- Eluruumi kasutamise võimalust.

Kandideerimistähtaeg: 16. jaanuar 2025.

Kontakt: Egon Vohu, vallavanem, 4469910, E-post: kandideerimine@kihnu.ee

KIHNU VALD

Looja võta õnne anda, hoiu Kihnu mereranda

Tere!

Minu nimi on **Arnold Kommel** ja ma olen magistritudeng Stockholmi Ülikoolis.

Õpin sotsiaalanthropoloogiat ning olen Kihnu saarel kuni jaanuari lõpuni ning teen välitöid selleks, et koguda materjali oma lõputöö kirjutamiseks teemadel Kihnu eakad – hooldamine ja hoolimine, eripõlvkondade perspektiivid.

Juhul, kui oleksite nõus minuga vestlema nendel teemadel, oleksin ma väga tänulik teie aja eest! Vestlus võib olla lühike või pikk, kuidas iganes meil see areneb. Minu telefoninumber on 5813 2285.

Kihnu lasteaia jõulupidu 2024

19. detsembril
kell 16.00
koolimaja saalis

KIHNU KOOLI JÕULUPIDU 2024

19. DETSEMBER **KELL 18.00**

*** KOOLIMAJA SAALIS**

ESINEVAD KIHNU KOOLI ÕPILASED

Kihnu Kultuuriruum alustab uuel aastal uue hooga uut moodi

Kihnu Kultuuriruum jätkab projektorganisatsioonina. Meil on palgaliste töötajate asemel projektijuhid, kes saavad projektijuhtimistasu ning toetavad üksteist üksteise projektide elluviimisel.

Kutsume oma kampa veel projektijuhte oma projektidega, mis ühel või teisel moel Kihnu kultuuriruumi eesmärke täidavad või lihtsalt saareelu rõõmsamaks muudavad. Aitame, toetame, lööme kaasa.

Metsamaa talu ja tuletorni ukсед avatakse ka tuleval aastal nagu ennegi. Jätkuvad ka head traditsioonid - pillilaager, pärimuslaager ja kudumisfestival. Merepidu Kihnu Kultuuriruum järgmisel aastal ei korralda.

Kindlasti seisab ees järgmise viie aasta 2026-2030 Kultuuriruumi arengukava koostamine. Lööge kampa, ärge võõraks jääge.

Kohtume juba jõulu ajal vana Kihnu kombe kohaselt siin ja seal, küläperedes.

Kui kogo suamõ, siis riägime, laolamõ ning tantsimõ.

Rõõmsasi jõula ning ette iäd uut aastad!

Annely, Annika, Arleen, Eveli, Maie, Mari

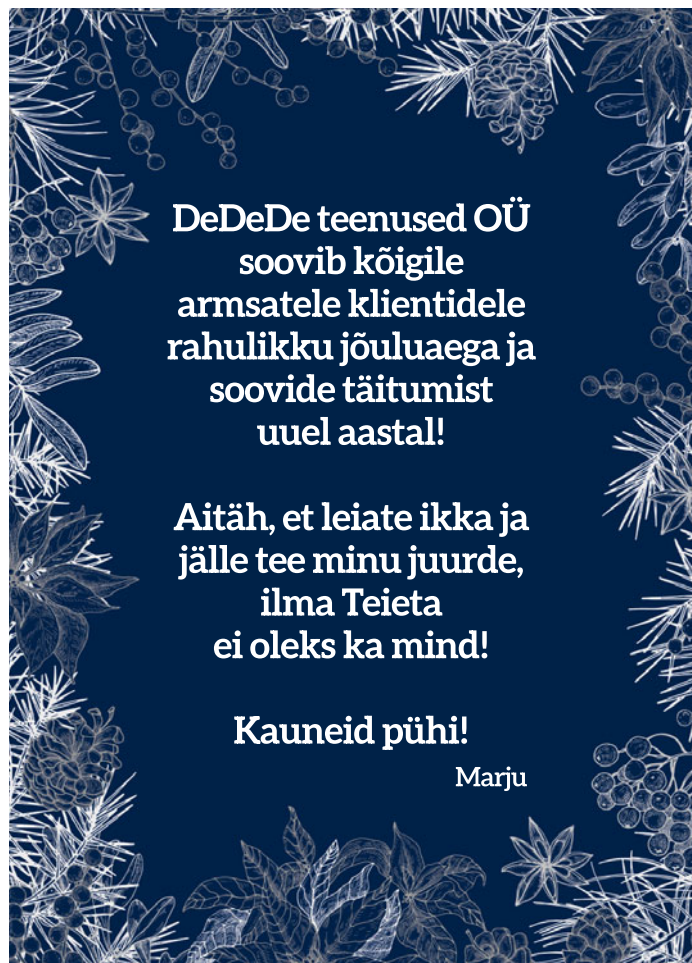

*Jõulsi jõula ning
Kõikõ iäd ning paramat
Niõks aas takes!*

Kihnu Kalur, Kihnu Craft & Sadama Öömaja

Õnnitleme!

*Egle Laose ja Jean Royer'i
perre sündis 6. detsembril 2024
tütar Elizée Royer.*

Jaauarikuu sünnipäevalapsed

1. jaauar
Teele Leas (Laose-Mihkli) 65
2. jaauar
Reine Tapp (Lahe) 55
6. jaauar
Paal Põlluste (Ruudu) 55
8. jaauar
Jaanus Mäesaar (Kustavi) 50
9. jaauar
Viktor Umb (Ranna) 65
10. jaauar
Leida Türk (Aava) 86
11. jaauar
Endel Lilles (Oja) 77
13. jaauar
Runo Ruubel (Männi) 65
Maria Karjam (Tika) 94
17. jaauar
August Köster (Tõnni) 89
20. jaauar
Juta Sepp (Antsu-Jaani) 75
Lea Jõgisuu (Nurga) 70
27. jaauar
Paul Kase (Vahtramäe) 77

Esikaane joonistuse autor on Marten Vesik ja luuletuse
"Nao põhjanaba" kirjutas Elme Männi.

Rooslaiu talu pakub kopateenust Kihnus

Hind kokkuleppel

**Helista: 5101187
Aivar**

TULEVASED SÜNDMUSED

DETSEMBER

19. detsember – Lasteaia ja valla mudilaste
JÕULUPIDU kell 16
19. detsember – Koolimaja JÕULUPIDU kell 18
24. detsember - JÕULUÕHTU
JUMALATEENISTUS kirikus kell 15
4. jaauar - UUSAASTA PIDU rahvamajas kell 20
- 13.-17. jaauar - KIHNU KÄSITÖÖNÄDAL
Rooslaiu talus

NB!!! Kavas võib tulla muudatusi!
Kõige värskemad infot saab -
www.visitkihnu.ee.

Lahkunud

THEODOR SAARE
15.12.1944 - 6.12.2024